

Movchanyuk A.V.

Formation features of the production costs in dairy farming

Analysis of the elements of production costs as ways to improve the formation processes of dairy farming in order to increase the efficiency of its development are revealed in the given research.

The basis of the agricultural sector of Ukraine is agriculture. Since the mid 90's farming Ukraine has undergone great changes. Free market economy replaced the planned economy. The country suffered a severe economic crisis, which led to a decline in production in all sectors of agriculture, especially in livestock industry.

An integrated approach of research aspects of production costs of agriculture, especially dairy industry will improve the efficiency of production, will introduce a reasonable offer on the operational management of production costs.

Generalized practice of dairy farming allows to draw conclusions that the main prospects in Ukraine dairy farming in the context of the integration of this sector into the global economy is implementing of dairy farming based on economy with further processing of big industrial enterprises.

The main task at this stage is to develop and implement the necessary measures to increase milk production, reducing its cost. The main factor to achieve these goals in the first place is to increase the productivity of dairy cattle.

The main task at this stage is to develop and implement the necessary measures to increase milk production, reducing its cost. The main factor to achieve these goals in the first place is to increase the productivity of dairy cattle.

It should be noted that for the organization of production processes in dairy farming an important decision is to develop technical and organizational level of the production process, such as the scale of production – production capacity, the form of the technological process — the kind and type of production. Through their production costs, namely the questions of production technology, it affects the outcome of management — profit.

Economic mechanism of production costs is a systematic account of the influence of elements and their combination with a purpose of producing products with minimum costs to maximize efficient of production.

Key words: production costs, dairy farming, food security.

УДК 339.13:665.344.2

**ТЕНДЕНЦІЇ КОН'ЮНКТУРИ ВНУТРІШНЬОГО РИНКУ ОЛІЙНИХ
КУЛЬТУР ПІД ВПЛИВОМ ЗОВНІШНІХ ЧИННИКІВ**

Н.Б. ПОБЕРЕЖЕЦЬ, аспірант*

Проаналізовані тенденції кон'юнктури на внутрішньому та зовнішньому ринках олійних культур, визначено їх взаємозв'язок. З'ясовано які зовнішні чинники найбільше впливають на формування цін насіння соняшнику, олії та ріпаку.

Ключові слова: кон'юнктура внутрішнього ринку олійних культур, світовий ринок, показники кон'юнктури ринку, динаміка зовнішніх і світових цін на насіння соняшнику, сої та ріпаку.

В умовах глобалізації світової економіки і торгівлі кожна країна певною мірою бере участь у міжнародному поділі праці в процесі обміну товарами.

---

*Науковий керівник – О.О. Школьний, д.е.н., професор

Ефективна інтеграція у світові господарські зв'язки може відбуватися за умови інформаційного обслуговування маркетингу шляхом використання сучасних інтернет-технологій, забезпечення якості товару відповідно до вимог міжнародних стандартів, моніторингу кон'юнктури ринків та прогнозування її динаміки, регулювання внутрішнього ринку з використанням адміністративних та ринкових інструментів. Структура експорту вітчизняних агропродовольчих товарів, де переважає сировина, свідчить про необхідність диверсифікації зовнішньої торгівлі в напрямі збільшення обсягів продажу товарів більш глибокої переробки, особливо тих, частка яких на світовому ринку є визначальною. Формування ланцюгів цінностей можливе за рахунок постачання на зовнішній ринок товарів, вироблених з насіння олійних культур. Необхідно поглиблювати дослідження взаємозалежності та взаємозв'язків кон'юнктури внутрішнього та зовнішнього ринків олійних культур з урахуванням сутності соціально-економічних процесів, які відбуваються в аграрному секторі в сучасний період.

Дослідження практичних та теоретичних проблем впливу глобалізації на аграрний ринок України, питання економічної ефективності виробництва окремих олійних культур висвітлено у працях багатьох вітчизняних вчених-економістів: Ю. М. Лопатинського [1], П.Т. Саблука [2], В. Олефіра [3] та ін. Незважаючи на велику кількість публікацій та досліджень, проблема впливу зовнішніх чинників на кон'юнктуру внутрішнього ринку олійних культур ще не є достатньо вивченою.

Методика досліджень. У процесі дослідження застосовувались наступні методи: економіко-статистичні, порівняння, системного аналізу і синтезу, абстрактно-логічний. Об'єктами досліджень були обрані світовий та внутрішній ринки олійних культур, зокрема: насіння соняшнику, сої та ріпаку.

Мета статті — визначити вплив зовнішніх факторів на формування кон'юнктури внутрішнього ринку олійних культур.

Результати досліджень. Кон'юнктурні дослідження є одними із найважливіших інструментів постійного моніторингу, вивчення і реагування на стан і зміни поточної економічної кон'юнктури на ринках країни з розвиненою економікою. В першу чергу, їх використовують для прогнозування, моделювання і передбачення шляхів зміни ділової активності як на короткострокову, так і довгострокову перспективу. Кон'юнктура ринку відображає конкретну економічну ситуацію, що склалася на ринку на даний момент чи обмежений проміжок часу і характеризується рівнем попиту, пропозиції, динамікою цін [4].

Зовнішній ринок впливає на внутрішній за таких ситуацій:

- на зовнішньому ринку утворюється дефіцит і це стимулює експорт товарів на зовнішній ринок;
- на зовнішньому ринку утворюється надлишок продукції і це стимулює її імпорт;
- якщо внутрішня ціна “прив'язана” до світової, то вони змінюватимуться синхронно.

Вітчизняне виробництво олійних культур орієнтоване переважно на експорт сировини та переробку всередині країни.

У табл. 1 наведені дані, які характеризують світовий ринок олійних культур 2002/03 – 2011/12 МР. Виробництво соняшнику, сої та ріпаку протягом 10-ти років мало тенденцію до зростання. Із 2002/03 МР по 2011/12 МР виробництво насіння

соняшнику збільшилося на 68%, насіння сої — на 21%, насіння ріпаку — на 85%. Отже, це свідчить про відносно стабільну пропозицію олійних культур за досліджуваній період на світовому ринку.

1. Попит і пропозиція світового ринку олійних культур, млн т

Показник	Маркетинговий рік									
	2002/03	2003/04	2004/05	2005/06	2006/07	2007/08	2008/09	2009/10	2010/11	2011/12
Насіння соняшнику										
Запаси на початок року	1,5	1,99	2,71	2,23	2,74	3,38	3,05	3,29	2,12	1,89
Виробництво	23,92	26,83	25,25	30,27	30,35	27,44	33,48	32,18	33,46	40,30
Імпорт	1,38	2,19	1,14	1,40	1,78	1,25	1,86	1,48	1,58	1,86
Експорт	1,55	2,26	1,23	1,52	1,92	1,48	2,14	1,56	1,79	2,00
Внутрішнє використання	23,25	26,03	25,65	29,64	29,57	27,53	32,96	33,28	33,48	40,40
Запаси на кінець року	1,99	2,71	2,23	2,74	3,38	3,05	3,29	2,12	1,89	1,65
Зміна запасів	0,49	0,72	-0,48	0,51	0,64	-0,33	0,24	-1,17	-0,23	-0,24
Насіння сої										
Запаси на початок року	35,60	42,88	38,49	48,62	53,53	62,50	52,27	43,36	60,62	69,92
Виробництво	196,89	186,62	215,76	220,65	235,96	219,55	211,64	260,25	263,59	238,73
Імпорт	62,88	54,08	63,48	64,09	68,96	78,34	77,39	86,84	88,80	93,21
Експорт	61,34	56,04	64,75	63,80	71,09	78,63	76,89	91,86	91,12	90,42
Внутрішнє використання	191,15	189,05	204,36	216,02	224,87	229,48	221,05	237,96	251,96	256,18
Запаси на кінець року	42,88	38,49	48,62	53,53	62,50	52,27	43,36	60,62	69,92	55,25
Зміна запасів	7,28	-4,39	10,13	4,91	8,97	-10,23	-8,91	17,26	9,3	-14,67
Насіння ріпаку										
Запаси на початок року	2,85	2,20	2,38	5,29	5,79	5,08	3,98	7,28	8,81	7,01
Виробництво	33,26	39,44	46,11	48,54	45,13	48,51	57,81	60,96	60,55	61,56
Імпорт	4,02	5,14	5,00	6,66	6,99	7,54	12,12	10,73	10,46	12,92
Експорт	4,13	5,53	4,90	6,98	6,63	8,15	12,10	10,82	10,85	12,96
Внутрішнє використання	33,88	38,83	43,80	47,72	46,20	49,00	54,51	59,35	61,95	63,52
Запаси на кінець року	2,20	2,38	5,29	5,79	5,08	3,98	7,28	8,81	7,01	5,02
Зміна запасів	-0,65	0,18	2,91	0,5	-0,71	-1,1	3,3	1,53	-1,8	-1,99

Джерело: [Електронний ресурс]. — Доступний з: <<http://faostat.fao.org>>

Одночасно із зростанням виробництва олійних культур збільшувалося і внутрішнє використання даних культур (в основному це переробка на рослинні жири та олії, а ріпаку — на біодизель).

Щоб дослідити як впливає кон'юнктура світового ринку олійних культур на ринок України, необхідно виділити періоди поліпшення та погіршення кон'юнктури. Поняття погіршення та поліпшення умов ринкової кон'юнктури є досить відносним. На кожному товарному ринку є продавець та покупець, які не поділяють своїх поглядів на ринкову ситуацію. Продавець зацікавлений у збільшенні прибутку за рахунок зростання попиту та підвищення ціни на товар, в той час як покупець очікує зовсім протилежних тенденцій. В даному дослідженні ми розглянемо ринок олійних культур із точки зору продавця, тому кон'юнктура ринку поліпшуватиметься за рахунок зростання попиту відносно пропозиції.

Найбільш універсальним показником кон'юнктури ринку вважається співвідношення між попитом і пропозицією. Пропорційність, тобто оптимальне співвідношення між попитом і пропозицією — найважливіша передумова нормального розвитку ринку. Диспропорції, деформації окремих складових частин ринку спричиняють кризи, ускладнюють ринкові відносини. Збалансованість ринку олійних культур за досліджуваний проміжок часу можна оцінити за допомогою коефіцієнта кон'юнктури [5], який розраховується за формулою:

$$K_K = \frac{P}{Q},$$

де K_K — коефіцієнт кон'юнктури; P — обсяг поточного купівельного попиту; Q — обсяг пропозиції.

У табл. 2 наведено співвідношення між світовим споживанням олійних культур та їх виробництвом. З табл. 2 видно, що кон'юнктура для виробників даних культур була досить нестабільною впродовж 2002/03 – 2011/12 маркетингових років, немає чіткої динаміки коефіцієнта.

2. Кон'юнктура світового ринку олійних культур

Показник	Маркетинговий рік									
	2002/03	2003/04	2004/05	2005/06	2006/07	2007/08	2008/09	2009/10	2010/11	2011/12
Насіння соняшнику										
Коефіцієнт кон'юнктури	0,97	0,97	1,02	0,98	0,97	1,00	0,98	1,03	1,00	1,00
Ціна, дол. США/т*	286	321	313	291	401	745	364	452	661	593
Соя										
Коефіцієнт кон'юнктури	0,97	1,01	0,95	0,98	0,95	1,05	1,04	0,91	0,96	1,07
Ціна, дол. США/т*	267	323	277	261	335	550	421	429	549	562
Ріпак										
Коефіцієнт кон'юнктури	1,02	0,98	0,95	0,98	1,02	1,01	0,94	0,97	1,02	1,03
Ціна, дол. США/т**	285	317	262	292	375	644	393	419	647	661

*Rotterdam CIF; **Hamburg CIF

Джерело: [Електронний ресурс]. — Доступний з: <<http://faostat.fao.org>>; розрахунки автора.

3. Попит і пропозиція внутрішнього ринку олійних культур в Україні, тис. т

Показник	Роки								
	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
Насіння соняшнику									
Виробництво	2251	3271	4254	3050	4706	5324	4174	6526	6361
Імпорт	1	3	1	4	3	4	7	8	5
Зміна запасів	700	-870	-300	1170	-550	-420	1130	-2180	600
Експорт	583	68	868	354	35	230	370	99	728
Всього ресурсів	2368	2335	3088	3870	4124	4679	4941	4255	6238
Використання									
На корм	290	180	170	150	150	150	100	150	120
На посів	28	40	35	37	40	36	42	42	50
На переробку	2000	2100	2850	3644	3876	4440	4750	3990	5990
Соя									
Виробництво	74	125	232	363	613	890	723	813	1044
Імпорт	0	1	1	0	0	2	1	1	1
Зміна запасів	0	0	0	0	0	-90	90	0	0
Експорт	1	4	46	39	175	271	320	202	263
Всього ресурсів	73	122	186	325	438	531	493	612	781
Використання									
На корм	5	24	53	136	101	377	268	330	231
На посів	8	16	20	32	60	45	45	50	70
На переробку	59	81	112	153	271	100	171	224	470
Ріпак									
Виробництво	143	88	120	297	332	627	1057	2912	1992
Імпорт	0	1	3	0	1	2	3	5	2
Зміна запасів	12	37	-9	-65	35	-5	50	-180	180
Експорт	84	28	65	152	252	500	921	2406	1899
Всього ресурсів	70	98	49	81	115	123	190	331	275
Використання									
На корм	7	20	12	26	12	12	31	71	125
На посів	4	6	10	10	13	26	37	32	30
На переробку	58	70	26	42	86	79	111	199	99

Джерело: [Електронний ресурс]. — Доступний з: <<http://faostat3.fao.org/home/index.html>>

Світова ціна вважається одним із важливих показників для оцінки кон'юнктури зовнішнього ринку. З табл. 2 видно, що ціни на олійні культури стабільно збільшувалися протягом досліджуваного періоду, але й були окремі відхилення: у 2007/08 МР ціни на всі групи олійних культур різко зросли, хоча відбулося зниження лише виробництва насіння сої. Суттєвою підставою для зростання цін був початок світової економічної кризи 2008 – 2010 рр.

Невідповідність тенденцій змін світової ціни та коефіцієнта кон'юнктури пояснюється наступним: співвідношення попиту і пропозиції визначається на основі фактичних даних року, що минув, а світова ціна формується на основі очікувань суб'єктів ринку, які можуть справдитись або не відбутись.

Наступним етапом дослідження є аналіз кон'юнктури внутрішнього ринку олійних культур протягом 2001 – 2009 рр. та оцінка зовнішнього впливу на його функціонування. З табл. 3 видно, що виробництво олійних культур протягом 2001 – 2009 рр. мало тенденцію до зростання. Виробництво соняшнику збільшилося майже у 3 рази, виробництво сої у 2009 р. побило всі рекорди попередніх років і становило 1044 тис. т проти 74 тис. т у 2001 р., валовий збір ріпаку збільшився у 14 разів протягом 9-ти років. А це свідчить про зростання попиту на вітчизняні олійні культури як на внутрішньому ринку, так і на зовнішньому та характеризує відносну стабільність пропозиції на світовому ринку.

У табл. 4 наведені показники, які характеризують внутрішній ринок олійних культур: співвідношення між середньорічним споживанням і виробництвом, а також індекс внутрішньої ціни.

4. Кон'юнктура внутрішнього ринку олійних культур

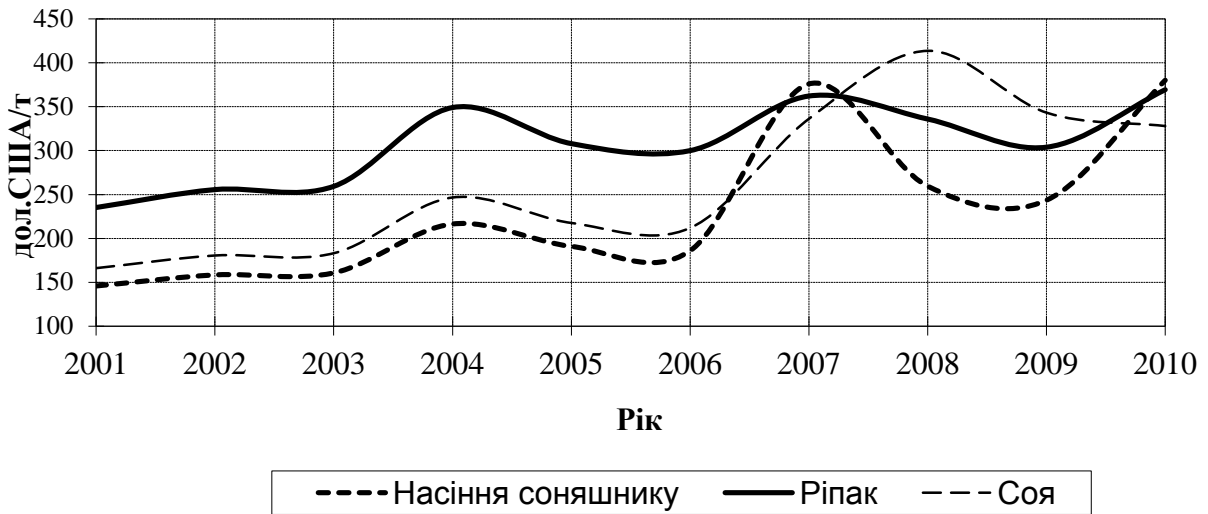
Показник	Роки									
	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Насіння соняшнику										
Коефіцієнт кон'юнктури	0,98	0,99	0,99	0,99	0,99	0,99	0,99	0,98	0,99	
Індекс внутрішньої ціни, %	100,0	108,6	110,2	148,4	130,9	127,5	257,9	178,0	167,0	260,8
Соя										
Коефіцієнт кон'юнктури	0,99	0,99	0,99	0,99	0,99	0,98	0,98	0,99	0,99	
Індекс внутрішньої ціни, %	100,0	108,7	110,2	148,5	131,0	127,6	202,4	249,1	206,7	197,5
Ріпак										
Коефіцієнт кон'юнктури	0,99	0,98	0,98	0,96	0,97	0,95	0,94	0,91	0,92	
Індекс внутрішньої ціни, %	100,0	108,7	110,2	148,4	131,0	127,6	154,0	142,9	129,2	157,1

Джерело: [Електронний ресурс]. — Доступний з: <<http://faostat3.fao.org/home/index.html>>; розрахунки автора.

Як видно з таблиць 3 і 4, кон'юнктура внутрішнього ринку олійних культур протягом досліджуваного періоду була сприятливою для виробників. Виробництво насіння зростало, паралельно зростав і експорт, і використання на внутрішні потреби. Збільшилася кількість насіння соняшнику та сої на переробку всередині країни, що є позитивним моментом для розвитку олійної галузі. Щодо ріпаку, то навпаки — значно збільшився експорт, а внутрішня переробка зменшилася.

На рис. показана динаміка внутрішньої ціни на олійні культури 2001 – 2010 рр. Протягом цього періоду можна виділити фази збільшення та зменшення рівня цін: 2001 – 03 рр. — повільне зростання цін на всі культури, 2004 р. — різке зростання цін, 2005 – 06 рр. — різке зниження цін, 2007 р. — різке зростання цін на соняшник та ріпак, 2008 р. — період різкого зростання цін на сою, 2009 р. —

період зниження цін на всі культури із наступним підвищенням у 2010 р. на соняшник та ріпак. Отже, динаміка цін на внутрішньому ринку є досить нестабільною. Основними факторами, які впливають на формування внутрішньої ціни є світовий попит та світова ціна, яка “прив’язує” внутрішню ціну з відповідними сигналами до виробництва і споживання.

Рис. Динаміка середніх цін реалізації олійних культур в Україні.

Джерело: [Електронний ресурс]. — Доступний з: <<http://faostat3.fao.org/home/index.html>>

Висновок. У всьому світі Україна відома як потужний виробник та постачальник олійних культур на міжнародний ринок, і, судячи із нашого дослідження, продукція вітчизняної галузі користується попитом і має тенденції до нарощування виробництва із наступним збільшенням експорту.

Процес ціноутворення на ринку олійних культур не має спонтанного характеру, для нього притаманні певні закономірності. В умовах глобалізації залежність внутрішньої кон’юнктури ринку олійних культур від зовнішніх факторів значно зростає. Виходячи із нашого дослідження, основними чинниками впливу є прямо пропорційний зв’язок внутрішньої ціни із світовою, попит та пропозиція на світовому ринку та розвиток експортно-імпортних відносин.

Але щоб розвивати експортно-імпортні відносини на ринку олійних культур, необхідно підвищувати та підтримувати конкурентоспроможність продукції галузі на національному та міжнародному рівнях, що є передумовою успішного розвитку галузі.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Лопатинський Ю. М. Вплив глобалізаційних процесів на розвиток вітчизняного аграрного сектора. [Електронний ресурс]. — Доступний з: http://archive.nbuv.gov.ua/portal/soc_gum/znpn/2009_5/4.Vpluv%20globalizatsijnyx%20procesiv.pdf
2. Саблук П. Стан і перспективи розвитку агропромислового комплексу України / П. Саблук // Економіка України. — 2008. — №12. — С. 4 – 18.
3. Олефір В. Кон’юнктура зовнішніх ринків у 2010 році / Олефір В. // Економіст. — 2010. — №5. — С. 18 – 20.

4. Дослідження кон'юнктури ринку. [Електронний ресурс]. — Доступнийз: [http://lib.lntu.info/books/fb/mm/2011/11 – 42/page16.html](http://lib.lntu.info/books/fb/mm/2011/11-42/page16.html)
5. Ринкова кон'юнктура: поняття та суть (Част. 2.). Маркетингова цінова політика /Дугіна С.І. Навч. посібник. — К.: КНЕУ, 2005. — 393 с. [Електронний ресурс]. — Доступнийз: <http://buklib.net/books/24851/>

Одержано 28.03.13

Аннотація

Н.Б. Побережец

Тенденции конъюнктуры внутреннего рынка масличных культур под влиянием внешних факторов

Структура экспорта отечественных сельскохозяйственных товаров, где преобладает сырье, свидетельствует о необходимости диверсификации внешней торговли в направлении увеличения объемов продажи товаров более глубокой переработки, в данном случае это семена масличных культур. Необходимо осуществлять исследование взаимозависимости и взаимосвязей конъюнктуры внутреннего и внешнего рынков масличных культур с учетом особенностей социально-экономических процессов, которые ныне происходят в аграрном секторе.

В процессе исследования применялись следующие методы: экономико-статистические, сравнения, системного анализа и синтеза, абстрактно-логический.

Цель статьи — исследовать влияние внешних факторов на тенденции конъюнктуры внутреннего рынка масличных культур. Объектами исследования были избраны мировой и внутренний рынки масличных культур, в частности: семена подсолнечника, рапса и сои. Проанализированы изменения конъюнктуры мирового и внутреннего рынка масличных культур за 2001 – 2010 года.

В результате исследования были сделаны выводы, что процесс ценообразования на рынке масличных культур не имеет спонтанного характера, для него свойственны определенные закономерности. В условиях глобализации зависимость внутренней конъюнктуры рынка масличных культур от внешних факторов значительно возрастает. Внешние факторы имеют значительное влияние на спрос, предложение и цену товаров внутреннего рынка. Наибольшее влияние имеет цена, так как масличный рынок характеризуется “привязанностью” к ценовым тенденциям внешнего рынка.

Ключевые слова: конъюнктура внутреннего рынка масличных культур, мировой рынок, показатели конъюнктуры рынка, динамика внешних и мировых цен на семена подсолнечника, сои и рапса.

Annotation

N.B. Poberezhets

Tendencies of the conjuncture of internal oilseeds market under influence of external factors

The structure of agricultural domestic export, where raw commodities prevails, testifies the necessity of foreign trade diversification in the direction of increasing sale volumes of deep processing commodities, in our case it is oilseed crops.

It is necessary to maintain research of interdependence of the states of internal and external oilseeds markets. But it is important to take into account the essence of socio-economic processes which take place in an agrarian sector nowadays.

In the process of research the following methods were used: economical statistical, comparison of system analysis and synthesis, abstract and logical.

The purpose of our research is to investigate the external influence on the market state tendency of domestic oilseeds market. The objects of research are world and internal markets of oil crops, in particular: sunflower seed, rape seed and soybeans.

The changes of the market state in world and internal markets of oilseeds were analyzed during 2001 – 2010.

As a result of research some conclusions were done: the process of pricing does not have

spontaneous character at the market of oilseeds. It has some sequences. In the conditions of globalization dependence of the internal market state of oilseeds on external factors grows considerably. The external factors have a considerable influence on demand, supply and cost of commodities of internal market. The price has a great influence, because oilseeds market is characterized by "attachment" to the price tendencies of external market.

***Key words:** conjuncture of internal oilseeds market, world market, indexes of market conjuncture, dynamics of external and world prices on sunflower seeds, soybeans and rapeseeds.*

УДК 336.225.621.11.003.13

ОЦІНКА ЕФЕКТИВНОСТІ ФУНКЦІОНУВАННЯ МЕХАНІЗМУ ОПОДАТКУВАННЯ ДОХОДІВ ФІЗИЧНИХ ОСІБ В УКРАЇНІ НА СУЧАСНОМУ ЕТАПІ

**Л.В. БАРАБАШ,
С.М. КОНЦЕБА, кандидат економічних наук**

В статті проведено дослідження ефективності механізму оподаткування доходів фізичних осіб в Україні на основі розрахунку показників податкового тягара, соціальної, економічної та фіскальної ефективності механізму оподаткування доходів фізичних осіб та виявлено залежності між зазначеними показниками і сумами надходжень податку на доходи фізичних осіб до Зведеного бюджету України.

***Ключові слова:** механізм оподаткування доходів фізичних осіб, податковий тягар, соціальна ефективність, економічна ефективність, фіскальна ефективність.*

На сучасному етапі існування механізму оподаткування доходів фізичних осіб все більше питань виникає щодо доцільності та ефективності використання саме пропорційного (лінійного) методичного підходу в оподаткуванні доходів фізичних осіб. Тому особливої ваги набуває використання специфічних показників, які б характеризували ефективність функціонування діючого механізму для різних суб'єктів податкових відносин — платника, податкової служби, держави, — з метою виявлення найбільш значущих з них і вивчення можливості їх корегування в цілях оптимізації.

Питання дослідження функціонування механізму оподаткування доходів фізичних осіб, зокрема визначення рівня податкового навантаження та критеріїв визначення загального рівня його ефективності, піднімали у своїх працях такі науковці, як М. Рудая [3], В. Синчак [4], А. Славкова [5], А. Соколовська [6], Л. Худолій [13], К. Швабій [14] та багато інших.

Методика досліджень. Для виконання поставлених задач використовувалися загальнонаукові та спеціальні методи наукового дослідження. Із загальнонаукових було використано метод індукції — для формулювання висновків. Зі спеціальних методів використано метод кореляційно-регресійного аналізу — для виявлення взаємозв'язку між показниками ефективності функціонування механізму оподаткування доходів фізичних осіб і сумами надходжень податку до бюджету.

Результати досліджень. Ефективність функціонування будь-якого економічного явища характеризується рівнем одержаного кінцевого ефекту. При